

TWENTSE Post

MAANDBLAD VOOR TWENTE

HET LANDSCHAP – DE STRUCTUUR
DE NATUUR – DE MENSEN – HET
LEVEN – DE CULTUUR – DE VOLKS-
TAAL – DE GESCHIEDENIS – DE GE-
BRUIKEN – DE STREEKBELANGEN
DE ALGEMENE ONTWIKKELING

HFD. RED. J.W.M. GIGENGACK

NR. 5 MEI 1971 10^E JRG.

Kroniek van Enter:

Land- en Waterwegen

Redactie en Administr. TWENTSE POST
(waarin opgenomen tijdschrift Twenteland)
Beekstr. 51 Hengelo (O.) Tel. 17987
Amsterdam-Rotterdam Bank, Hengelo
Postrekening: 820018 t.n.v. Twentse Post
Abonnements-prijs f 3.50 per half jaar
Losse nummers 75 cent per exemplaar

Advertentie-tarieven op aanvraag. Gehele of gedeeltelijke
overname van artikelen enz. zonder toestemming van de Uit-
geefster verboden. Alle publicaties blijven eigendom v.d. Uitg.

KRONIEK VAN DORP EN STAD

ENTER — Diverse bodemvondsten brachten aan het licht dat het gebied rondom ENTER (het voormalige richteramtb KEDINGEN) al zo'n vijfduizend jaar is bewoond.

- Dr. G. Benthem rapporteerde in 1856, dat hij een nog duidelijk herkenbaar, hoewel erg beschadigd hunebed gezien heeft op 'de Vriezenberg' tussen Rijssen en Markelo [marke Elzen]. De hunebed-bouwers leefden in de JONGE STEENTIJD (het Neolithicum), de kultuurperiode die loopt van 3000 tot 1500 vóór Chr.; ¹). Eveneens uit deze periode (laat Neolithicum) dateren een stenen bijl en een vuurstenen sikkelmes, in 1941 gevonden in 'de Veenenslagen' ten zuidwesten van ENTER; ²a).
- Uit het overbouwde grafveld aan de Julianastraat te ENTER werd aardewerk geregistreerd uit de BRONSTIJD (1500 tot 500 vóór Chr.) en de volksverhuizingstijd; ²b). Eveneens uit de bronstijd bewaart de Oudheidkamer 'Twenthe' te Enschede 2 bronzen armbanden en 3 bronzen armringen, gevonden in de marque Elzen, alsook enkele bronzen dolkzwaarden afkomstig uit Stokkum en Markelo. Op 'de Herickerberg', ten noorden van de straatweg Goor-Markelo werd vóór 1909 een bronzen speerpunt van 12 cm. gevonden; ³).
- In de marque Herike-Stokkum, dicht bij de grens van Diepenheim, ligt aan de oude weg van Borculo naar Rijssen een oppervlakkig onderzocht grafveld, waar vele brandurnen uit de IJZERTIJD (vanaf 500 vóór Chr.) aan het licht zijn gebracht, terwijl het zogenaamde 'Rijssense Grafveld' in de marque Elzen (gem. Markelo) eveneens meerdere urnen heeft opgeleverd; ⁴).

Omdat geschreven berichten uit genoemde tijdvakken ontbreken, zijn de bodemvondsten van belang voor de kennis van de praehistorie.

In de ROMEINSE TIJD (50 vóór tot 400 na Chr.) bezocht de geschiedschrijver Tacitus de noordelijke streken van het Romeinse Rijk en noteerde vele bijzonderheden over de hier woonachtige volksstammen in zijn boek 'Germania':

„Dichte wouden en gevaarlijke moerassen bedekten het land. Er was veel vee, doch klein van formaat. De bewapening der mannen bestond uit een speer met smalle en korte ijzeren punt. Er wordt ons verteld over volksvergaderingen, gericht, godenverering in de wouden. Steden, zelfs dorpen, waren hier onbekend. Elke familie woonde geheel

op zichzelf in verspreid liggende huizen, die grotendeels van hout waren. Als toevlucht tegen de winterkoude en tegen vijanden had men ondergrondse plaatsen voor zichzelf, het vee en de oogst. De kleding bestond uit een omgeslagen mantel, door speld of doorn vastgehouden. De mannen droegen een nauwe broek en een soort sokken; de vrouwen hadden blote armen. Een en ander is ook te zien op de zuil van Trajanus te Rome;” ⁵)

Tijdens de Romeinse overheersing is het belang naar voren gekomen van goede verbindingswegen en verdedigbare vestingen. Er werden door de bezetters in de nieuw veroverde gebieden heirbanen aangelegd en langs vele rivieren verzezen versterkte Romeinse legerplaatsen.

De latere bouw van 'borchen' [kastelen en havezaten] in de nabijheid van een waterloop, het graven van kanalen, de oprichting van graanschuren [Twents: 'spieker', naar het Latijnse 'spicarium'] alsook van talloze molenhuizen [Lat.: 'molidinae'] en maalinrichtingen zonder dak ['molae'] enz., hebben de toenmalige bewoners van deze streken ongetwijfeld afgekeken en overgenomen van de Romeinen, waarvan men onlangs een nederzetting heeft ontdekt op 'de Borghert' te Denekamp.

Dr. F. Leyden ⁶) constateert met betrekking tot de aanleg van de grote landwegen:

'Uit het feit, dat de oude Hessenwegen de grootste nederzettingen stelselmatig vermijden, blijkt hun principieel verschil met de grote verkeerswegen uit latere tijd, die juist een verbinding hebben gevormd tussen de steden en stadjes onderling en ook met de meest belangrijke dorpen. Het feit, dat in de omgeving van Ommen al eeuwen geleden de betrokken gemeenten geweigerd hebben bij te dragen tot, en mede te werken aan het herstel van de Hessenweg, omdat uit geen enkel gegeven bleek, dat deze weg door de betrokken gemeenten indertijd was aangelegd [J. I. v. Doorninck, Bijdr. tot de Geschiedenis v. Ov., 1888, p. 123], pleit eveneens voor de opvatting, dat de Hessenwegen geen gewone *viae publicae* of openbare wegen, maar Koningswegen of *viae regiae* waren, aangelegd van hogerhand voor bepaalde strategische en administratieve doeleinden en zonder enig verband met de al zeer vroeg in de betrokken gewesten gestichte kerken en parochiën, waaruit de latere dorpen en buurtschappen zijn voortgesproten.

Dit verschijnsel dient ook in het oog te worden gehouden bij het zoeken naar de oorspronkelijke verlengde van de grote Hessenweg ten Oosten van Deventer, waarover thans nog nadere gegevens ontbreken. (—) In de omgeving van Rijssen kan de oude weg nauwelijks worden gezocht, misschien wel echter over de Lange Voorden door de Regge nabij ENTER.'

HUIS 'BERGHORST' ENTER

Het wegennet in Twente bestond eertijds uit niet meer dan een samenstel van slingerende zandwegen met karresporen, overwoekerd door bermgewas, zoals hier en daar in onze streek nog is te zien. Karren waren in Twente al sedert de christelijke jaartelling in gebruik, zoals is gebleken uit een terreinonderzoek bij Losser; ⁷⁾. Op de oost-Nederlandse riviertjes en beken dobberden toen vermoedelijk al primitieve vaartuigen. In 1953 kwam in de zogenaamde 'Slagen' een uitgeholde boomstam aan het licht in goed geconserveerde staat, waarmee mogelijk de Daarlerbeek is bevaren; ⁸⁾. Vooral in de nabijheid van waterwegen verrezen in de loop der eeuwen de 'borchen' of 'havezaten', waarbij als tweeledig doel dient te worden aangemerkt de watervoorziening van het grachtenstelsel — gegraven ter beveiliging tegen indringers — en voorts de strategische beheersing van de omgeving. De bouwmaterialen voor de versterkte huizen zullen zowel per as alsook over water zijn aangevoerd; ⁹⁾.

Dicht bij de plaats ENTER moet oudtijds het 'Huis Berghorst' gelegen hebben, waarvan de bewoner in 't begin van de 14e eeuw 'Heer van Enter' wordt genoemd, aldus bericht de streekhistoricus W. G. A. J. Röring, helaas zonder te vermelden uit welke bron hij deze informatie heeft geput; ¹⁰⁾.

[foto: Oudheidkamer 'Twenthe']

Aarden pot en twee versierde broches van brons uit de vroege middeleeuwen, gevonden te Enter.

- 1) L. A. Stroink: 'Stad en land v. Tw.', 1962, blz. 48.
- 2a) Jaarversl. 1969 v/d Ver. Oudheidk. 'Twenthe', Enschede.
- 2b) Idem, Jaarverslag 1970.
- 3) L. A. Stroink: 'Stad en land v. Tw.', blz. 57 en 65.
- 4) Idem, blz. 65.
- 5) Idem blz. 71.
- 6) Versl. en Meded. Ov. R. & Gesch., 1940, 56ste stuk.
- 7) Dr C. C. W. J. Hyszeler, tot voor enkele jaren directeur van het Rijksmuseum Twente, onderzocht kort voor het uitbreken van de 2de wereldoorlog aan de straatweg van Enschede naar Losser [links, ongeveer 2 km. ten zuiden van het dorp] een terrein met honderden paalgaten, tevoorschijn gekomen bij de aanleg van een voetbalveld. Het bleek een nederzetting te zijn met een groep van circa honderd ronde en 40 rechthoekige hutten. Voorzover het de ronde hutten betreft, moet de nederzetting afkomstig zijn van Germaanse stammen, die in de tijd der Romeinse invallen in Germanië hier tijdelijk hun verblijf hadden. Op de Trajanus-zuil te Rome staan eveneens ronde hutten afgebeeld. Slechts een enkel scherfje werd gevonden van terra nigra (zwart aardewerk) uit de tijd van Keizer Augustus (27 v. Chr. — 14 na Chr.). Ook werden wagensporen, met 150 cm. breedte tussen de wielen, aangetroffen, die soms door de paalgaten doorsneden waren en dus ouder waren dan de hutten! [Versl. en Meded. Ov. R. & Gesch., 1946, 61ste stuk].
- 8) Dia-lezing A. Buter, Ver. Oudheidkamer 'Twenthe', [Enschede, dec. 1967].
- 9) De Oldenzaalse lokaal-historicus A. G. de Bruijn spreekt van een 'Schipleide' voor het transport van Bentheimer steen, hout e.a., die liep van Oldenzaal naar het erve Weernink in Gammelke en verder — de richting in aanmerking genomen — naar Almelo, waar de Loolee aansluiting mogelijk maakte met de Regge

bij Enter [Versl. en Med. Ov. R. & Gesch., 1915, 31est.]

- 10) 'Kerkelijk en Wereldlijk Tw.'. Röring noemt geen bron; mogelijk vond hij de betrokken gegevens in het Huisarchief Von Raet, dat eens op de Havezate Beugelscamp in het gericht Ootmarsum berustte en onlangs in Duitsland is gesignaleerd.

Als mogelijk aanknopingspunt bij bredere studie hier een fragment uit een protocol van het schoutambt Voorst (Oost Veluwe) van het jaar 1681: „Limburghs Meehn en de Vijf ackers samen 7 morgen, eigener WOLTER VOET TEN BOGELSCAMP, en Geurt de Pomerede, procurator binnen Deventer, als volmachtiger van Anna Elisabeth van Olthuysen, wed. van wijlen Arnold van Limburgh, voort Adolf van Limburgh, Richter van Haxbergen en desselfs suster Anna Apollonia van Limburgh.” [Geciteerd bij J. Vredenberg, 'Aold Hoksebarge', nr. 1, 1967, die verder nog vermeldt: „De bovengenoemde Limburghs Meehn lag in Terwolde, in de omgeving van de tegenwoordige Wellinkhofweg en Trippenstraat. De familie Voet kwam oorspronkelijk uit de omgeving van Billerbeck, en trok later via Bentheim naar Harderwijk. Naderhand bekleedden leden van de familie Voet hoge functies in het Kwartier van Veluwe.

De genoemde Anna Elisabeth van Olthuysen was met de familie Voet verwant. Ze was gehuwd met Arnold van Limburgh, die na 1650 richter van Haaksbergen was. De familie Voet kwam in de 17e eeuw door erfenis, zij het na veel strubbelingen, in het bezit van de havezate Beugelscamp bij Denekamp, vandaar de naam Voet ten Bogelscamp. Een boerderij onder Terwolde, eveneens aan de Wellinkhofweg, heet nu nog Voetshofstede.”

Zie voor havezate Beugelscamp ook Twentse Post van april 1969 (met 2 afbeeldingen).

Bekende
pleisterplaatsen
op de

TWENTE-ROUTE

Bezoekt het
zeer moderne
zwembad te

Rijssen

- * Een typisch landstadje temidden van de bossen
  - * Een ideaal oord voor een rustige vakantie
- INLICHTINGEN VVV RIJSEN TEL. 2303

**Havezathe
Het Everloo**

Bekend om de
pannekoeken

VOLTHE
(bij Oldenzaal)
Tel. 05411 - 244

- Denekamp -

Natuur Hist. Museum, Watermolen,
Kasteel Singraven, Verwarmd Open-
luchtbad, Manege, Bos en Heide,
VACANTIEOORD

biedt tevens gunstige gelegenheid voor
INDUSTRIEVESTIGING

Voordelig terrein, ruime arbeidsmarkt, bevolking
volkomen industrie-mind. Inl. bij het Gem.huis.

DENEKAMP..

Dan een bezoek aan het museum:
„Natura Docet”. Of een wandeling op
't landgoed Singraven met watermolen
en een rondleiding in het kasteel.
Inlicht: VVV, Grotestr. 15, Tel. 1205; bgg 1310.

**Tubbergen
met Vasse
en
Hezingen**

Rustige, bosrijke
omgeving

Eenvoudige en
gemoedelijke be-
volking

Lage pension-
prijzen en lage
tarieven.

Inlichtingen V.V.V. Tubbergen

— Diepenheim —

Hotel De Zwaan

Specialiteiten-Restaurant

Ook zondags geopend. Goede parkeergelegenheid.

Café-RESTAURANT

**Het Wapen
van Beckum**

(Wed. Boenders)

Speciaal ingericht
voor diners en partijen

(Gelegen aan de weg Hengelo-Haaksbergen)
Prima keuken - Ruime parkeergelegenheid

Voor gezelligheid en sfeer! Wim Keizer
Marktstr. 6

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT

de Mooie Vrouw

(TEVENS BENZINE-STATION)

Een van de oudste zaken in Twente
OOTMARSUMSESTRAAT 488 — ALMELO

rondritten per

JAN PLEZIER

en kleinere rijtuigen
te Ootmarsum

dagelijks door het stadje
en omgeving

Inlichtingen: VVV-Stadhuis, Tel. 05419/1561

„de kop'ren smorre”

Twents ethoes in Maarkel

an de grote weg van Hengel naar Deamter
[Twentse specialiteiten]

**Hotel
Haarhuis
Zenderen**

In 't herte van Twente

ADVERTEREN IS ETALEREN

'schep ijs - vers ijs'

VELE SMAKEN IN
COUPES & SORBETS

Ijssalon 'BORNE'

(Ook voor frites, kroketten enz.)
Grotestr. 185 - tel. 05409/1000

HET MET GOUD BEKROONDE BIER KOMT UIT HENGEL

Hengelo
TRADE MARK

BIER

Voorts deelt Röring aangaande 'Huis Berghorst' nog mee, dat „na doode van GERRIT ADOLF VOET, die op 30 aug. 1687 van zijn vader de havezate 'Bögelscamp' [bij Denekamp] had geërfd, dit goed kwam aan zijn broeder LUCAS ALPHERT VOET, priester en ook genoemd 'Domheer van Deventer'. Deze vermaakt 'Huis Bögelscamp' aan zijn twee nichten, de dochters van zijn zuster MECHTELD LUCRETIA VOET. Laatstgenoemde was gehuwd met WILLEM JACOB VAN STAVERDEN, die van de familie HEERDT TOT EVERSBERG [*'havezate Eversberg'* te Nijverdal, marke Nutter, kerspel Rijssen] had aangekocht de '*havezate Berghorst*' te ENTER. Dit goed werd later ook wel '*Staverden*' genoemd. Het echtpaar schijnt er steeds gewoond te hebben, want beide zijn er gestorven: de man 30 okt. 1689 (begraven in de kerk te Rijssen); de vrouw 29 sept. 1722 (begraven in de kerk te ENTER '*onder den kansel*').”

In laatstgenoemd jaar was de uit 1709 daterende Ned. Herv. Kerk te Enter het enige kerkgebouw ter plaatse dat formeel in gebruik was. Bij restauratie-werkzaamheden in 1954 werden hier onder de kerkvloer enkele doodkisten aangetroffen in rood zand, die met rust zijn gelaten; landere graven die terzelfdertijd buiten het kerkgebouw zijn gevonden, werden overgeplaatst naar de Alg. Begraafplaats te Enterl.

Ten noorden van Dorp-Enter zijn nog enkele percelen weiland bekend onder de naam '*Berghorst-blok*'; [tegenwoordige eigenaar B. J. Velten: uittreksel van het kadaster 17 nov. 1938, perceel 4094 en id. 4093].

Het kompleks gronden van het voormalige landgoed '*Berghorst*' — thans over 5 à 6 eigenaren verdeeld — blijkt volgens een topografische kaart uit 1965 [Rijssen, 28 D] te hebben gelegen aan de rechterzijde van de weg Enter-Wierden, ter hoogte van de Witmoesdijk, aansluitend bij de REGGE. Op de oude huisplaats staat nu een bungalow. Enkele bejaarde inwoners van Enter wisten ons te vertellen dat vroeger op deze plek restanten van een gracht waren te zien. De vraag of '*Huis Berghorst*' eens een riddermatig goed was, laten wij hier in het midden.

Eerder genoemde oud-wethouder G. J. Kampman [ex-diaken N. H. Kerk] wist te vertellen, dat in de oorlogsjaren 1940/45 een zekere VAN STAVERDEN werkzaam in consulaire dienst, zich tot hem wendde voor een uittreksel uit het doopregister ten behoeve van een '*Ariër-verklaring*'; [een bewijs van '*ras-zuiverheid*', vereist voor het vervullen van een overheidsbetrekking onder het Duits nationaal-socialistische regiem]. De heer Kampman kon het gewenste excerpt niet leveren, waarna mijnheer VAN STAVERDEN (van de havezate '*Berghorst*' ?) „ongetroost heenging”.

'HET CATTELER'

Eveneens in de nabijheid van de Regge, ten zuiden van Dorp-Enter, lag het voormalige landhuis '*het Cattel*', door sommigen ten onrechte als een havezate beschouwd. Alleen het uit 1700 daterende bouwhuis is nog intact.

In het 'Schattingsregister van Twente' uit 1475 vinden we in de marke Enter vermeld een gewaarde katerstede *Catler*, dus een bescheiden boerenwoning. In 1457 wordt AREND STICKE met dit goed beleend en in 1497 een zekere COENRAAD BERNIERS.

Gegevens uit de 16de eeuw ontbreken.

In het midden van de 17de eeuw woonde er een familie CRAMERS.

De uit Ottenstein stammende burgemeester HERMAN BORGERINCK (in 1681 ten Landdage verschreven) koopt in 1685 '*het Kattelaar*' en liet hier eind 17de eeuw een herenhuis bouwen. [Naar jhr. F. W. W. H. v. Coeverden meedeelt, was burgemeester Borgerinck op '*t Kattelaar*' vertegenwoordiger voor Enter bij de zogenaamde '*schouw*' op de Regge, die twee maal per jaar in juni en oktober onder supervisie van de Stad Deventer plaats vond; ¹¹).] Zijn zoon ANTONI (o.a. Richter van Oldenzaal) volgde hem op. Diens weduwe ANNA CUNERA HAGEDOORN overlijdt op '*het Kattelaar*' 18 nov. 1755.

Het waren zijn dochters SWANIDA en GERHARDINA BORGERINCK die de geschiedenis zijn ingegaan als twee heethoofdige dames; ¹²).

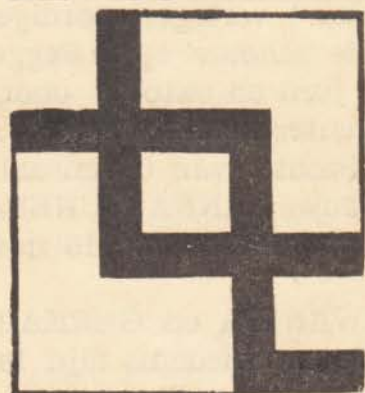
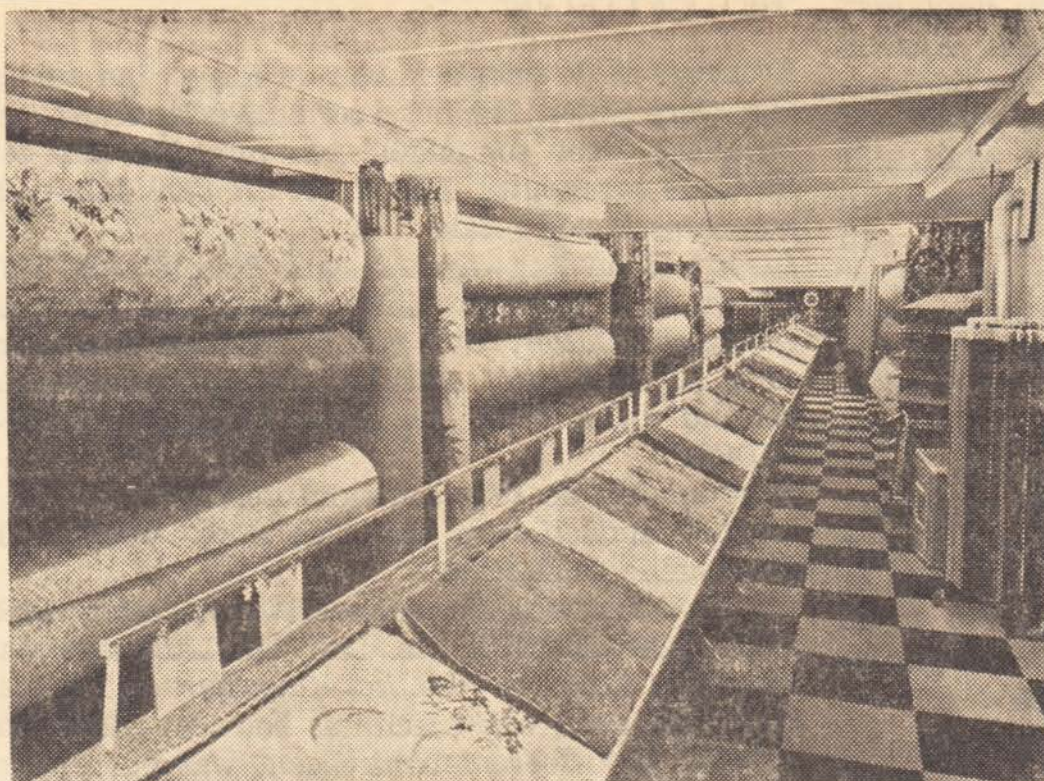
HERBERG EN FACTORIJ 'BINNENGAIT'

Voornoemde 'juffers' exploiteerden nabij hun ouderlijke woning een schippersherberg en aanbrenghaven, genaamd '*Binnen-Gait*'. Toen nu de Heer van Twickel, CAREL GEORGE GRAAF VAN WASSENAER OBDAM, na verkregen goedkeuring van de marken Delden en Enter, in 1771 aan de Enterse zijde liet beginnen met het graven van een vaart ter lengte van 11 km., zodat de schipperij tot Delden kon worden uitgebreid, zagen de juffers Borgerinck zich in hun inkomsten bedreigd. Eerst werd op papier bij de Graaf geprotesteerd, doch toen dit terzijde werd geschoven, organiseerden SWANIDA en GERHARDINA daadwerkelijk verzet. Zij brachten grote groepen mensen bijeen, die des nachts dichtgooiden wat overdag gegraven was. Dag en nacht moest worden gewaakt. Tussen 5 en 6 april 1772 werden de twee schutsluizen moedwillig opengezet met het gevolg dat de gehele vaart leeg liep en grote schade werd toegebracht aan de werkzaamheden. Ondanks het uitloven van een

11) 'Oude waterwegen en scheepvaart in Tw.', overdruk NV v/h fa. MJ vd Loeff, Enschede; zonder jaartal.

12) Grotendeels naar gegevens uit Twentse Post, aug. '64.

Toon al d Tuinstraat tapijtspecialist en woninginrichter

Tel. 05490-13880; voldoende parkeerruimte
De gehele dag koffie

wij zijn gespecialiseerd in alle
voorkomende drukwerken zoals

- familiedrukwerk
- periodieken
- blocs enz.

DRUKKERIJ

landhuis

Het Twentse Serviezenhuis

Heeringa & Co

Grotestr. 79, ALMELO

Wedgwood, Spode,
Royal - Copenhagen

almelo

Bondsspaarbank
Nutsspaarbank
voor al uw BANKZAKEN

◆
Kantoren te Almelo, Wierden,
Vriezenveen, Rijssen, Nijverdal en
Borne

In vroger dage daansen de leu op
de dell' 'n veertoer. Weer vól later
'n zeuvenproonk. Rechtovoortfoxtrot,
wals en cha cha cha in niejmoodse
daansscholen:

Wim POLMAN

Ootmarsumsestraat 26 — Tel. 4880

CHEMISCH REINIGEN

In één dag klaar

Beter · Vlugger · Goedkoper

Tempo Rohofstraat 2
Telef. 14354
(FILIAAL: Wed. Veldhuis, Ootm.str. 276)

■ VEEVOEDER
■ KUNSTMEST EN
■ LANDBOUW-
[BENODIGDHEDEN
in de beste kwaliteiten !!!

Door grote omzet lage prijzen bij **A.B.T.B. ALMELO**

DIVERSE PLAATSEN

Elke gemotoriseerde weg-
gebruiker tankt bij voorkeur
vloeibare brandstof bij:

„Total-Bornerbroek”
omdat hij dan

- ▶ zuinig en voordelig rijdt
- ▶ met soepel lopende motor
- ▶ die het volle vermogen behoudt

Wie helpt met an de
bleui en veuroetgang
van **MAARKEL**
met wiede umgeffing

- Coöp. Boerenleenbank en
- Coöp. Landbouwvereniging

Samen gezellig uit naar

Roetgerink - Enter

Daar is keus voor moeders en vaders,
voor sportieve jongens en hippe dochters.
Ook als de portemonnee niet zo goed
gevuld is slaagt U voor 100 procent !!!

grote geldpremie, slaagde men er niet in de daders in handen te krijgen. In 1772 kwam de zogeheten *Twickelervvaart* na vele tegenslagen dan toch gereed. Honderd jaar zou zij in gebruik blijven om dan haar betekenis te verliezen door de opkomst van de spoorwegen.

SWANIDA overleed in 1796 op *'het Catteler'*. Haar erfgename de weduwe G. DUMBAR uit Deventer verkocht het goed aan YNDJEN EINDHOVEN. De rest van de geschiedenis is niet bekend.

HERBERG EN FACTORIJ 'HOUTMAN'

Zij nog vermeld dat behalve de schippersherberg annex factorij *'Binnen-Gait'* onder Enter, zich een soortgelijk handelscentrum annex drankhuis bevond in de buurtschap Zeldam tussen Enter en Goor. Daar stichtte AREND HOUTMAN in 1596 aan een zelfgegraven kanaal, dat niet ver van de voormalige *'Tichelbrug'* uitmondde op *'de Potlee'* (een zijstroom van de Regge) de factorij Houtman. De zoons van deze Arend richtten daarnaast een schippersherberg met aanbrengekantoor op onder de naam *'het Groene Hert'*. Omtrent 1620 bouwden de heren Houtman ter plaatse 'n deftig koopmanshuis. De onderneming bloeide honderden jaren doch verloor haar betekenis gelijktijdig met de afloop van het scheepvaartverkeer op Regge en Twickelervvaart. Moderne verbindingen dwongen de Houtman's letterlijk de hand aan de ploeg te slaan; ¹³⁾.

Andere factorijen in Twente [*'den Braem'* bij Buurse voor het vervoer over de Schipbeek, alsmede *'het Loo'* in Dulder voor het vervoer langs de Almelose Aa, bestemd voor Oldenzaal en Ootmarsum] verloren eveneens hun reden van bestaan.

13) Idem voetnoot 11.

Cöop. Ver. „V.T.L.” Enter

Dorpsstraat 51-53

Coöp. Supermarkt
Telefoon 669

U vindt er alles onder één dak: kruidenierswaren, diepvries-groenten, fijne vleeswaren, groente en fruit, brood en banket, textiel, huishoudelijke artikelen, gereedschappen enz.

Coöp. Landbouw
Telefoon 668

Het adres voor Uw mengvoeders, meststoffen, zaai- en pootgoed, benzine en dieselolie, O.K. tankstation, mengsmering automaat.

DE ZAAK 'RHIJNBERCK'

Deze aflevering over ENTER willen we besluiten met een incident uit de 80-jarige oorlog, dat zijdelings enig licht laat vallen op de aloude betekenis van de Regge voor het vrachtvervoer in onze regio.

„Op 2 sept. 1631 gingen negen soldaten uit Rhijnberck, dat in Spaanse handen was, *'op den vijand uit'*. Vijf dagen later bevonden twee van hen, te weten Derck van Wassenberch en Hans Wiltschutte zich *'an de cante van 't Rijssener mohr'*, waar zij zich neerlegden *'omme 't rosten'*. Omstreeks 10 uur in de voormiddag zagen de twee wapenbroeders op de Regge *'een schipper met een vloete cantholz'*, dat van Almelo naar de vijand in Zwolle zou vervoerd worden. De schipper werd *'angetastet'* om gevangelijk naar Rhijnberck vervoerd te worden. Passerende bezoekers van de kermis te Holten wisten de schipper *'met gewaependen handt'* te ontzetten en brachten hem *'vorbij Holten nae Rijssen'*. Op enige afstand en wel *'zu Elzen in das kerspел von Goer'* kwam het opnieuw tot een treffen. Aldaar hadden de overige soldaten op de Regge aangetroffen niet minder dan *'acht vloetten holtz und sieben schiffen mit kromholts naer Zwolle'*. Ook de hier gearresteerde schippers, ten getale van vier, werden *'zu ross und zu fuess, mit gewaepender handt'* bevrijd.

De mishandelde soldaten deden hun beklag bij de Rijssense schout Hendrik Helmich. Het is niet bekend of deze handelde onder invloed van een luchtig kermis-bezoek, maar dadelijk trok de schout partij voor de schippers, ontnam een der soldaten, genaamd Willem van Ullft, diens geweer en sloeg hem dit op het hoofd aan stukken.

De daad van de schout werkte aanstekelijk op de toeschouwers, die onder het roepen van *'schietet ende schloet sy alle doet'* de krijgsmannen van hun wapens beroofden en deerlijk mishandelden.

Te Rhijnberck eiste men voldoening. Van Wassenberch en Wiltschutte vorderden, dat de *'scholtes met de ondergeseetene huisluiden der kerspelen Rijssen, Enter ende Holten hun sullen goet doen ende betaelen alsulcke poene ende amende* (boeten en schulden) *als den voers. schipper doer het vervoeren der voorschreven vloete naer viantsche steden hefft verbeurt naer Con. Matt. placaten* (bevelschriften van het Spaanse regiem), *ende daerbij voer hunnen hoemoet, schmerte, pijn ende meesterloon de somma van seshondert gulden Brabanschen, beneffens de restitutie van hunne geweer ende waepens.'*

Niet minder achtte de commandant van Rhijnberck zich grovelijk beledigd en ook hij eiste vol-

doening. In de eerste plaats werden op zijn bevel door twee soldaten (nl. Hendrick Keiser en Arent van Filsteren) gevangen genomen en naar Rhijnberck gevoerd de medeplichtigen Jan upt Ende en Albertt Gerritsen *'beyde wonende int gerichte van Ryssen'*. Daarna moesten als gijzelaars ditzelfde lot nog delen Hendrick Wolterinck en diens zoon Esken Teyselingh (waarschijnlijk stief- of schoonzoon). Eerstgenoemde werd later *'gerelaxeerd'* en voor hem gevangen gezet zijn oudste zoon Berendt Wolterinck.

Het vervoer van het hout was geschied voor rekening van Hendrik Loessinck, burgemeester te Delden, die zich beriep op vergunningen o.a. van 26 maart 1630 van de Spaanse Drost van Twente aan alle inwoners van Delden *'om te laten voeren hunne eighen gewass naer vianden steden, umb aldaer hetselfde te verkopen'* ten behoeve van hetgeen zij *'tot onderholdinge hunner persoene (als cleederen ende gelijk oick anderen waeren) van noden sijn.'*

Na veel geharrewar, nieuwe arrestaties, betaling van onderhoudskosten der gevangenen, kwam de slepende zaak op 29 aug. 1637 voor Gedeputeerde Staten van Overijssel. Omdat niemand uit Rijssen, Enter en Holten verscheen, werd ze tot 4 okt. d.a.v. uitgesteld. Eindelijk op 17 juli 1638 beslisten Gedeputeerde Staten, dat Rijssen, Enter en Holten moesten opdraaien voor de kosten, die inmiddels tot 2001 gld. en 15 st. waren gestegen. Een merkwaardige zaak wanneer we bedenken, dat toch Frederik Hendrik in 1626 Oldenzaal op de Spanjaarden had heroverd." [Beknopte samenvatting naar gegevens van F. J. Harterink: *'Oud Delden'*, Deel V, blz. 1772 (ao. 1937); in handschrift berustend op de bibl. van de *'Oudheidkamer Twenthe'*, Rijksmuseum Enschede.]

NB. Rijnberk, ten zuiden van Wezel aan de Rijn gelegen, was een sterk steunpunt der Spanjaarden, dat op 20 aug. 1597 in handen van prins Maurits viel doch later weer verloren ging. Red.

KLOKKENLIEDJE ENTER

De heer A. J. H. Rohaan, woonachtig te Hengelo (Bergweg 37) doch afkomstig uit Enter, bericht ons dat hij het Enterse klokkenliedje kent in een andere versie dan wij in het vorige nummer TP hebben opgetekend.

*„Oole grieze Greete,
Ziew'n miel'n (7 mijlen) kan ik scheet'n,
Har ik mien zuster Catriene an de haand,
dan kon ik scheet'n deur 't hele laand."*

BEELDDE KUNST

Het is volstrekt ondenkbaar dat een mens handelingen zou verrichten, die niets te maken hebben met hemzelf:

- ☐ het huwelijksaanzoek van een jongeman,
  - ☐ de zelfgave van een missionaris,
  - ☐ de klop op de deur van de sociale dienst,
- élk handelen is vormgeving aan *'het eigen'* van een individu.

Voortdurend trachten we dat *'eigen'* van de ander te verklaren, doorlopend proberen we iemands doen en laten te doorzien.

De een noemen we tot over de oren verliefd, de ander brooddronken, idealistisch of noodlijdend, al naargelang het verschillende handelen ons ingeeft.

Soms echter begrijpen we er niets van. Een kleuter die jarenlang bedwatert. Een automobilist die dulle ritten maakt. Een kunstenaar die conserven-blikjes spijkt op een wand....

ONBEGRIP

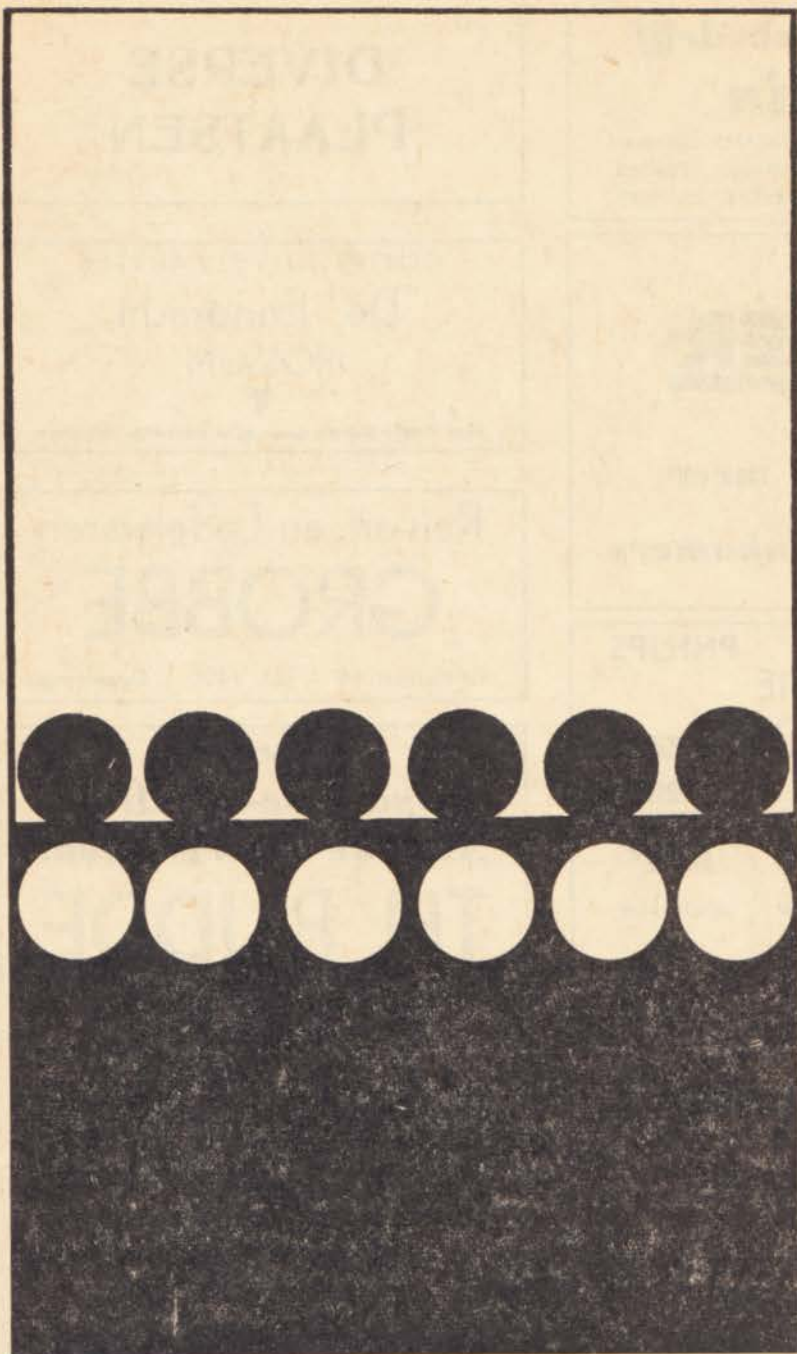
Een in de regio Twente woonachtige kunstenaar, die onlangs de laatste hand heeft gelegd aan het hiernaast afgebeelde werk, ontving als reactie daarop een brief van de *'Commissie Toepassing Beeldende Kunstenaarsregeling Overijssel'* met het volgende commentaar:

- „(—) U begint steeds met nieuwe ideeën en materialen. De commissie heeft u enige keren in de gelegenheid gesteld daarna verder te experimenteren. Voortdurend blijft het werk bij u in een beginstadium steken zonder dat het tot verdieping lijkt te komen. Die vluchtigheid maakt het de commissie moeilijk, te komen tot een verantwoord advies."

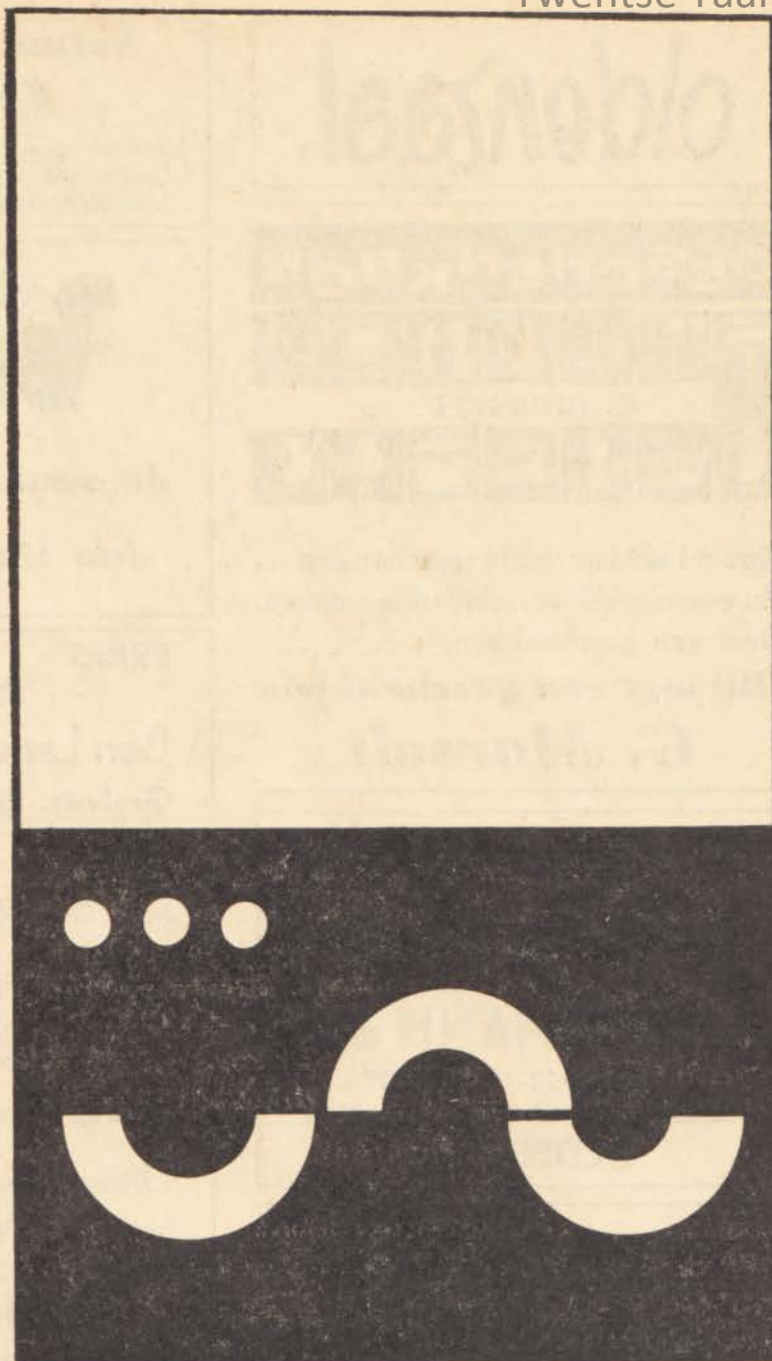
Geen enkele aanmerking op kwaliteit, artistiek niveau of technische uitvoering. De Commissie weet echter *inhoudelijk* met het werk geen raad. Onbegrip?

In elk geval een situatie, die kan uitlopen op een negatief advies, tengevolge waarvan de kunstenaar buiten de *'Regeling'* komt te staan en — naar we willen aantonen, behalve miskend — rechtstreeks wordt bedreigd in zijn economisch bestaan. Mogelijk ook treedt de Commissie af op grond van ontoereikende kennis. In het beste geval echter verschaft zij zich klaarheid over het betrokken werk.

Afb. I: 'Grote Dropping'

Afb. II: 'Communicatie'

DIEPGANG

Wanneer men bij de beoordeling van een kunstwerk het criterium (mede) legt op 'diepgang', behoort men nauwkeurig te weten, wat de kunstenaar in het betrokken geval tot zijn handelen bewoog. En daar het ondenkbaar is dat de handeling los staat van degene die haar voortbrengt, dient zo'n onderzoek zich te richten tot de kunstenaars-persoonlijkheid zelf.

In welk stadium van zijn personalisatie treffen wij de kunstenaar aan, zo behoort de vraag te luiden die het voorgenomen onderzoek inzake 'innerlijke waarde' of 'geestelijk gehalte' vereist. Men kan immers geen 'diepgang' stellen zonder een persoons-ontwikkeling te erkennen. En op haar beurt impliceert het begrip 'persoons-ontwikkeling' een proces met duidelijk herkenbare en aanwijsbare fasen.

Deze nu weerspiegelen zich in het betrokken werk van onze Twentse kunstenaar met een klaarheid, die de gestelde vraag a priori verzekert van haar succes.

'HET' VERSCHIJNSEL

Wie niet gedisponeerd is tot fenomenologische beschouwing en naast de ervaring óók de routine ontbreekt, zal voetstoots moeten aannemen dat bovenstaande afbeeldingen ons confronteren met 'Hét' verschijnsel op aarde....: *de verschijning van het Denken.*

Sedert de eerste lichtflits van het reflexieve denken de geestelijke duisternis op onze planeet deed terugwijken, heeft het wonder van de bewustwording zich menigvoudig herhaald. Kennelijk zijn wij allen geroepen tot zelfkennis en méér-'Zijn'. ◇

oldenzaal

GESCHENKBON

Zoveel schitterende geschenken...
En evenzoveel verschillende smaken.
Geef een geschenkbond.

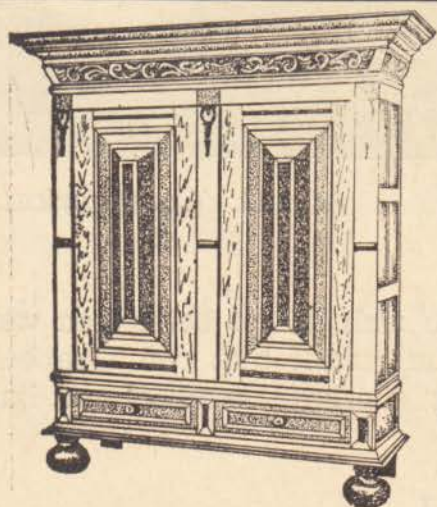
Blij met een geschenkbond
G. Morselt

Voor
een deskundig uitgewerkte

C.V.-installatie

E. HEIDEMANN & Zⁿ

Boterstraat 13-15, tel. 2077
Eekboerstr. 71, tel. 2708; b.g.g. 2349
OLDENZAAL

Door de eeuwen heen een meubel-
stuk, dat sfeer geeft in elk interieur.
Permanente expositie in onze toon-
zalen van vele modellen Gelderse
kussen- en rankenkasten

Smellink — Oldenzaal

Natuursteenbedrijf Onclin

Schuttersveldstr. 10. Tel. 05410/4743. Oldenzaal
Specialiteit in Openhaarden, Hallen,
Vensterbanken, Grafwerken etcetera.

de zaak met meer
dan 150 toonkamers

ERRES **PHILIPS**
TELEVISIE
Ben Lansink Oldenzaal
Grotestr. 20 Tel. 2981

KIP	KIP	KIP
regelt Uw schade	deukt Uw auto uit	sputt Uw auto

AUTOSPUITBEDR./UITDEUKINR.
Esstraat 6 — Tel. 2251 — Oldenzaal

voor keukens
Oldenzaalse Bouwmaterialen-
handel N.V.

BRÖCKING'S GROOTHANDEL

Richt van scheermes tot scheerstoel uw
kapsalon in. ♦ Eekboerplein 4, Oldenzaal

Antoon Hutten VOOR DE LOOP EN DE SLOOP

Van Opel, Ford en VW
alle onderdelen

Denekamperstr. 9, Tel. 2863
Sloperij Ootmarsumsestraat

DIVERSE PLAATSEN

COÖP. ZUIVELFABRIEK
De Eendracht
ROSSUM

Het beste adres voor alle zuivelprodukten

Reis-art. en Lederwaren
GROBBE

Brinkstraat 46 - Tel. 1456 - Denekamp

**Speciale
reparatie-afdeling
Antieke Uurwerken.**

TH. BUDDE

JUWELIER-ANTIQUAIR
OOTMARSUM

Marktstr. 10 — Tel. 05419/261

DENKT BIJ HET OPLOSSEN
VAN UW PROBLEMEN

RUIMTEVERWARMING
OOK AAN AARDGAS

Gem. Energiebedr. Rijssen

RAIFFEISENBANK

'Kedingen'

te

**Goor en Diepenheim
voor al uw bankzaken**

WAVIN DEALER

P.V.C.-rioleringsbuizen, regenwateraf-
voerbuizen, draineerbuizen, kiezelbak-
ken, ontluichtingskappen, ontluichtings-
pannen, dakramen, Plastic folies, Pla-
stic schuimprofielen, Polyestergolfplaten
VOOR ALLE KUNSTSTOFFEN:

MORSELT

BOUWMATERIALEN C.V.
Industriestr. 8 • BORNE - tel. 05409/1166

Lijndiensten

Oldenzaal - Denekamp - Grens - Nordhorn

Moderne touringcars

Uitgebreid reizenprogramma

In de zomermaanden elke dag tochten in Overijssel
en het Duitse grensgebied

Autobus-
onderneming
Oldenzaal

Van zijn verwantschap met de *zichzelf-bewustge-worden-mens* legt de betrokken kunstenaar in het hierboven gereproduceerde werk getuigenis af middels een streng en evenwichtig beeldverslag. Daarbij toont hij zich zeer bepaaldelijk niet de minste onder zijns gelijken. De rationalisatie in zijn beschouwing verwijst onmiskenbaar naar een vaste greep op het gegeven.

Laten wij trachten te reconstrueren, wat er aan reflexief vermogen — of als men wil: aan *'innerlijk'* of *'diepgang'* — nodig is geweest om deze op het eerste gezicht eenvoudige lijnen te kunnen trekken.

DE GAVE DES ONDERSCHEIDS

- ☐ De horizontale verdeling van de rechthoeken in telkens twee helften, vereist de gave om te kunnen onderscheiden tussen subjezt en objekt, waarbij de zaak van de beschouwing [naar de kunstenaar in voorafgaande werken ondubbelzinnig heeft aangetoond] primair niet minder aan de orde stelt dan het absoluut Zijnde, ofwel: *het Levende Objekt, waardoor het subjezt verlicht wordt en gestructureerd.*
- ☐ Een hogere verlichting of een toedeling van kennis [afbeelding I: *'Grote Dropping'*], waarbij nieuw-ontdekte geestelijke werkelijkheden, in de vorm van geschenk-pakketten of begriphulzen, zich een weg banen — via een onneembare grensbarrière — naar de wereld van het subjezt of mensen-Ik, veronderstelt de positieve idee van een Transcendente Gever, alsook het bevrijdend zicht op een doorgang of poort tussen natuur en bovennatuur. Het *'ijzeren gordijn'* van onze natuurlijke kluisters is poreus.
- ☐ Na de opzet te hebben verbeeld waaruit het méér-'Zijn' voortkomt (de gave des onderscheids kan ons slechts worden aangeboden onder de persoonlijke trekken van het bewustzijn), betoogt de kunstenaar, dat het deelhebbend-zijnde de bestemming, die het nastreeft, ook feitelijk verwezenlijkt. Deze *'eigen genese'* drukt zich uit in het begrip 'communicatie', het centrale thema in afbeelding II.

Volstaan wij met deze gedeeltelijke opsomming, die toereikend mag worden geacht voor een besef, dat de kunstenaar waarachtig contact heeft met *'het rijk-der-ideeën'*, hetgeen hem in voornoemde brief van de Commissie Toepassing Beeldende Kunstenaarsregeling — naar het schijnt — ten zeerste wordt kwalijk genomen.

WIJSGERIG SYSTEEM

De bedekte suggestie, dat 'de ideeën' van onze Twentse kunstenaar zich zouden verhouden als los drijfzand aan elkaar, houdt evenmin steek als de bewering, dat zijn werk *'voortdurend in een beginstadium blijft steken'*.

In een boeiende reeks schilderijen heeft deze streekgenooot getrouw melding gedaan van de gewichtige stappen, die aan het hierboven besproken werk vooraf gaan en die gelden als evenzovele bewijzen van authenticiteit.

Men mag van een beeldend kunstenaar niet eisen, dat hij een *'woord-verslag'* geeft van zijn handelen, hij is immers geen schrijver. Om hem te kunnen begrijpen, moet men zijn *'beeldtaal'* verstaan. Hem bijhouden, vraagt, dat men zijn 'stappen' volgt.

Dan blijkt inderdaad, dat deze kunstenaar van jaar op jaar een diep menselijke ontwikkeling treffend in beeld brengt. Een ónonderbroken lijn van aanhoudende uitdieping en gestadige vooruitgang door de inspanning van de handeling.

Het antwoord op de gestelde vraag naar *'niveau'* of *'innerlijke waarde'* van het betrokken werk is na dit onderzoek niet moeilijk te formuleren.

Wij treffen onze kunstenaar aan bij de opbouw van een hecht wijsgerig systeem. En elke nieuwe schakel daarin is tegelijkertijd voortschrijdende invoeging van een individu in een persoonlijk HEELAL. Of kan de vraag naar *'diepgang'* in dit verband iets stellen van een lagere orde?

Een commissie, met de toepassing van 'de Regeling' belast, verhoede dat zij diepgang eist onderwijl haar eigen blik te kort schiet.

J. W. M. Gigengack

BOEKEN

„LAND EN VOLK VAN DE ACHTERHOEK"

Na in circa twee jaar tijds een respectabel fonds te hebben opgebouwd van uitsluitend Twentse boekwerken, heeft uitgever Witkam te Enschede nu ook *'de Achterhoek'* in zijn interessegebied betrokken. Deze uitbreiding van activiteiten geschiedt onder de veelbelovende naam *'Twents-Gelderse Uitgeverij W. G. Witkam Enschede'*. Als zodanig 'debuteert' deze vooruitstrevende firma met een kloeke bundel historische en folkloristische studies van de hand van de erudiete Achterhoeker Hendrik Odink uit Eibergen. Het fraaie omslag van dit lezenswaardige boek, waarin 46 hoofdstukken met zeer gevarieerde onderwerpen over land en volk van de Achterhoek zijn opgenomen, is ontworpen door Everhard Jans uit Almelo. [Zie ook de advertentie op pag. 14 van dit nummer.]

hengelo

BLOEMSIERKUNST
K. Hunia & Zn.

Tuindorpstraat 38, Tel. 12751

Het beste adres voor:

**GEDISTILLEERD, WIJN, BIER,
LIKEUR, LIMONADE**

Fa. Jac. Krabbenbos
Molenstraat 18

**Nu ook Alfa-Romeo
in Hengelo-omgeving**

AUTOMOBIELBEDRIJF **ERNE**
Deldenerstr. 42, Tel. 12120

HET SPEELGOEDPALEIS

Teutelink

Enschedesestr. 22, Hengelo

BEHANG EN VERF

Fa. Wed. J. Walhof

Dorpsmatenstraat Hengelo

IJzerwaren, Gereedschappen, Bouwbeslag,
Tuin- en Huish. artik.

A.H. Knoef
OLDENZAAL HENGELO

Hannink

Timmerfabriek NV

Hengelo (O.) — Tel. 13701

Levering van:

kozijnen, ramen, deuren, trappen
enz. voor utiliteits- en woningbouw

PORTJE

Deldenerstraat 8
Hengelo (O.)

DAMES-, HEREN-,
KINDER-PYAMA'S
EN -ONDERGOED,
SCHORTEN, ENZ.
Altijd goedkoop

H. ter Braak

Gasconvectoren, Haarden, Electro-
en Sanitair

Bornsestraat 24

Tel. 16137

GAAS- EN HEKWERKEN

Leveren en plaatsen afrasteringen. Alle
materialen ook los verkrijgbaar. Ge-
drukt geweve- en harmonikagaas etc.

— RUEPERT N.V. —

Willemstraat 72-78 - Tel. 12537 - Hengelo

VERSTEEG's veearve

veur hoese en eearve

Sloetsweg 382

Hengelo (O.) — Tel. 12207

**Autospuitinrichting
BEVELSBORG**

Ingericht met moderne AUTOSPUIT, en
MOFFELCABINE
BINNENHAVEN 68 TEL. 14432

COOP.

RAIFFEISENBANK

Parallelweg L.S. Hengelo Tel. 10061
Bijkantoren: Oldenz.str. 168, Beukweg 81
en Oelerweg 28.

Broekhuis

de boekhandel

met de grote keuze!

Enschedesestraat 19 - Hengelo

SINDS 1845:

Van Wezel

Transport — Montage

Kraanverhuur

Tel. Hengelo 19541

Tel. Amersfoort 11333

„Wiej veurt van allens”

• MEUBELEN
• TAPIJTEN

• BEDDEN

PETRI voor de moderne
woninginrichting!!
MARKTSTR. 15

Automobielfabriek

Van Laar

en

Feijten

Enschedesestr. 127 - Tel. 13983 - Hengelo

DAF

MORSINK
SOLASPECIALZAAK
Servieren

Weemenstr. 6, Tel. 17832 Hengelo

't Is ne oetgemaakte zaak:

„Wa'j ook koopt, 't is aaltied raak
a'j bie' Elbert kieken gaot!”

Da's méer weerd as nen goeien raod

G. Elbert TWEKKELERPLEIN
(Waarbekenweg) Hgl.

Rijwielen - Motoren - Bromfietsen

VERLICHTING

v. Merksteijn

Burg. Jansenplein 35 - Tel. 18556

EEN ABONNEMENT OP DIT
BLAD KOST f 7.00 PER JAAR

H. J. Krakers

AANNEMERSBEDRIJF

Tel. **Hengelo** 12964

Nieuwbouw, Onderhoud- en Betonwerken

Makelaarskantoor

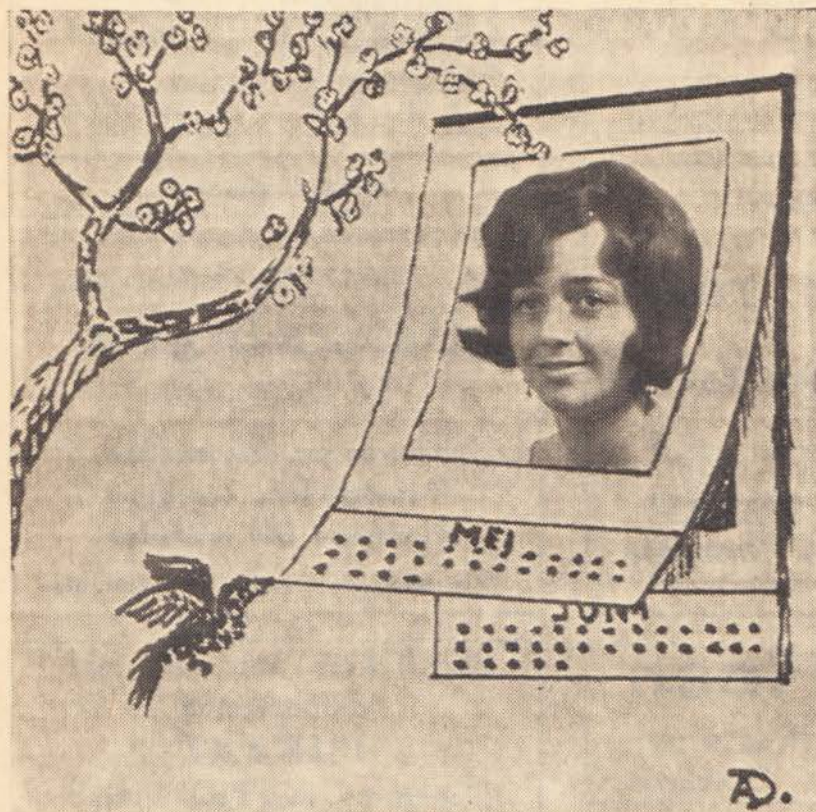
ROTTINK N.V.

Deldenerstraat 36-38, Telefoon 13041, Hengelo (O.)

VASTE GOEDEREN ♦ ASSURANTIËN ♦ HYPOTHEKEN

POEZIE

Astrid (28), Hengelo

GEDICHTEN VAN ASTRID DICKER

Kijk.... Annemiek, met haar mooie ogen
met een lach en met een traan....

kijk.... Annemiek met haar mooie benen
na het feest naar huis toe gaan....

kijk.... Annemiek met haar mooie lippen
zoenen in een stille laan.

In je eentje
in het eendje....
vier wielen rollen....

jij in blik
langs snelle wegen
flitsen bomen....
in je dromen
misschien wel: ik

of.... is zij in je gedachten....
je komt van haar,
je snelt naar mij....
en ik, eend,
zit wel op je te wachten!

Heeft jouw stem
de magie
van priesteressen?
de echo galmt nog
als wierook walmt het
in mijn tempel

heeft jouw stem
de kracht
van goden?
diep in mij beleef ik
van binnen beef ik....

geeft jouw stem
mij macht?
geen vrees meer....
ik ben een reus,
kan de wereld vervormen
temmen zijn stormen,
ik zal hem sieren,
hem maken een ster.

Als je bij me ligt,
bij me ligt,
met je ogen dicht....
je hand op m'n dij
jouw zij aan mijn zij....
je mond bij m'n oor,
dan, hoor.... lief....

dan hoor ik je adem....
ademt in....
ademt uit....

zo gelukkig, tevreden....
we hebben elkaar zo liefgehad!

Met jouw is mijn bed een hemelbed
een hemel die wij bevolken
varen over de wolken....

mijn lief, mijn lief,
ik heb je lief!

samen lachen,
samen zingen,
hand in hand,
en jou beminnen
en op de maan
eens stil gaan staan....

kijk.... naar de aarde
die ons baarde....
o, zonnekind.... sterrevrind....
lentewind....

kom mee.... kom mee....
mijn bed, een hemelbed, wij twee
in de zevende hemelzee.

enschede

Gezellig winkelen
kunt U
in de Haverstraat

A.v.d. Leest Radio
Enschede Televisie

Radio onderdelen - Electrotechnische artikelen
Erkend reparateur en installateur
OLDENZAALSESTRAAT 39 — TEL. 10688

Van Loenshof 10 Tel. 15271
Filiaal: Ollemolensingel 37 Tel. 16118

Fijnhout- en Triplexhandel
Fa. W. LANGE

Spelbergsweg 37, Tel. 4538
levert: Fijnhout, Triplex, Hard- en
zachtbaard, Vlas- en spaanplaat enz.

Jan Stokkentre
Oude Metalen
Enschede

Voor herenkleding
het beste bij **Besters**

Van Loenshof 12, Enschede

Verschenen:

**Land en volk
v/d Achterhoek**

300 blz., kloek formaat, met
44 illustraties, geb., f 29.50
UITGEVERIJ WITKAM
de Klomp 22 — Enschede

sport- 't **Hoën**
art.

bij ons slaagt u zeker
Kuipersdijk 23 - Enschede

Stamboekhandel NV
ADOLFS & PENNINK
studieboeken
pocketbooks - romans

FA. H. v. d. BERG

OLDENZAALSESTRAAT 65 — TEL. 12543
STEUNZOLEN, ELAST. KOUSEN,
BREUKBANDEN
Leverancier voor alle ziekenfondsen

Machinefabriek
ARENS & Zn

► tandwielen
Perikweg 52

TAILOR MARKER

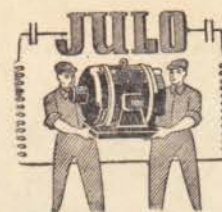
het nieuwe doorslagapparaat dat 't doorslaan
van patronen aanzienlijk vergemakkelijkt !!

OMKEERAPPARAAT

voor ceintuur- en knoopplusjes, schouderband-
jes, biezen, koordjes, enz. levert U de firma

J. Wagelaar & Zoon

Kalanderstraat 6 Tel. 15684 Enschede

Motor defect?
naar **JULO**
direct !!!

Pyromontstraat 15 - 19
ENSCHDE

Diverse plaatsen

Coöp. Aan- en Verkoopvereniging

Deurningen

Tel. 05402—201

Veevoeder, Meststoffen
Brandstoffen, Zaaigoed
Pootgoed, Div. artikelen

Alle veevoerders onder CLO-contrôle

Wee rekken kan geet naor
zölfbediening

PARAAT

Glanerbrug: bij TET-bushalte
In 'n lunchroom kôj lekker etten en dreenken

AD LENFERINK
TUBBERGEN
voor schoenen

Coöp. Aan- en Verkoopvereniging

Albergen

Tel. 05494—207

Veevoeder, Meststoffen
Brandstoffen, zaaigoed
Pootgoed, Div. artikelen

Alle veevoerders onder CLO-contrôle

INGEZONDEN MEDEDELINGEN

STOMME 'E'

M.H.,

In het aprilnummer van de Twentse Post vind ik Uw bespreking van de bundel 'Roozenknúpkes' van Jan Rozendom. U schrijft daarin o.a.: „Enige willekeur bespeurt men bij de elisie van de stomme e, bijv. 'zitn' (blz. 6) naast.... 'vergissen' (blz. 9) en 'dissen', welk laatste woord volgens het woordenboek van Schönfeld Wichers gespeld had moeten worden: 'disn'."

Graag wil ik het hier echter voor Jan Rozendom opnemen aangezien ik als Rijssenaar heb kunnen vaststellen, dat de bundel op dit punt consequent is. Wij zeggen in Rijssen inderdaad 'zitn' en 'dissen'. Als hier 'disn' zou zijn geschreven dan zou dat kunnen inhouden, dat het op dezelfde wijze werd uitgesproken als 'zitn'.

Dit verschil in uitspraak blijkt helaas niet uit het woordenboek van mr. Schönfeld Wichers.

Wat betreft de dubbele medeklinkers in 'trekng' enz., ook daarin zal Uw pleidooi voor een dubbele medeklinker de Rijssenaar niet aanspreken.

Uw "enkele bemerkingen tot besluit" waarin enkele "jeugdpuistjes" worden getoond, zijn zeer terecht.

Gaarne dank voor Uw aandacht, hoogachtend

J. W. Rouwendal

Molendijk 24

Rijssen

FONETIES - FONOLOGIES

Verearn Kunnegen,

't dee mij plezeer da'j n poar gedichjes van de hear Rozendom in oew kraentjen hebt loatn ofdrukkn. Dr wort nog vûls te waejneg eskreewn in de oale Tweanse sproake. (—)

In de inlaejege stoat n poar dinge, dee'k gearne eawn neumm wol:

1. Minne spellege is fonologies, neet foneties.
2. Wonnen gek zol "ekekn" non wiln oetspràkn as "ekeekn"? En "slepm" as "sleepm"?
3. In "minn" en "minne" wort de 'n' laank an-ehúeln, wa'j duudlek kúent huern teengnouwr "min"; hier hoown ik dus neet aans te speln as in 't Needrilaanse woord "minnen" (liefhebben).
4. De klinkers "i" (zitn) en "ie" (Piet) onderscheid ik (natuurlijk) net as in 't Nederlands.

Alle goods:

mr. K. D. Schönfeld Wichers, Rijssen

ONDERSCHRIFT REDAKTIE

Een *fonologische* (wetenschappelijke) *spelling* werkt alleen met fonemen (strukturele klank-eenheden) en laat de fonetische bijzonderheden onuitgedrukt. Op het Nedersaksisch Symposion, dat in 1955 op Vosbergen is georganiseerd, is een spellingssysteem ontworpen, waarbij ieder gemakkelijk de fonemen kan herkennen, onverschillig of hij in Nederland dan wel in Duitsland op school is geweest; (de zgn. Vosbergenspelling).

Een *fonetische spelling* echter probeert — in tegenstelling tot welke grote kultuurtaal ook — alle klanknuances van de uitspraak uit te drukken; (bv. 'Needrilaanse'; 'teengnouwr').

[„Een beschaafde taal rekent er op, dat haar spelling en uitspraak wordt aangeleerd, en dat zij dus wel op de juiste wijze uitgesproken zal worden ook zonder dat alleniet-fonologische eigenaardigheden worden aangeduid. Onze streektaalen moeten het, als zij complete cultuurtaalen willen zijn, ook wagen met een dergelijke beschaafde eenheidsspelling, die niet afstoot maar uitnodigt tot lezen (—) Als de Vosbergen-spelling niet zou slagen, behoeft men aan de andere middelen niet eens te beginnen. (—) Op de grondslag van het moderne levende dialect dient een schrijftaal-'traditie' te worden opgebouwd en men moet er niet bang voor zijn, dat de streektaal van de toekomst soms iets meer op het geschreven Nederlands zou gaan lijken dan de tegenwoordige. Ik zou zelfs willen beweren, dat de Nederlandse cultuurtaal een belangrijke rugge- steun kan geven bij de opbouw van een nieuwe, complete Nederduitse taal, met name ook in het Duitse gedeelte van ons taalgebied, waar men zich immers tweemaal moet stellen tegen de invloed van het geheel anders gestructureerde, en dus inderdaad voor het karakter van de eigen taal gevaarlijke, Hoogduits.” Prof. dr. K. Heeroma, 'Sassische Weddergeboorte', No. III, 1956.]

UIT STAD EN STREEK

BASISPLAN VOOR RECREATIE IN TWENTE

In de komende twintig jaar zal het *Recreatieschap Twente* — waarin 19 gemeenten samenwerken — circa 70 miljoen gulden moeten uitgeven aan dag-recreatieve centra en kleine voorzieningen. Dit staat in het basisplan voor de recreatie in Twente, dat in opdracht van het schap is samengesteld door het raadgevend bureau ir. B. W. Berenschot NV in samenwerking met de Grontmij NV. Tot de grote centra behoren 'Hulsbeek' bij Oldenzaal en 'Rut-beek' bij Enschede, die in 1975 klaar moeten zijn, alsook twee recreatieparken bij Almelo en Markelo, aan te leggen resp. in de jaren 1975/80 en 1980/85.

GENTLEROY VOOR VRIJETIJD- KLEDING

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
GEBR. VAN HECK N.V. ENSCHEDE.

JORZOLINO

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
JORDAAN-TER WEEME N.V. HAAKSBERGEN

ERICA-SERVICE

Doe het zelf en maak van uw tuin een LUSTHOF. Kosteloos maakt ERICA voor U een grondplan. Vraagt inlichtingen.

VéGé

voor ^U_W levensmiddelen

guller met zegels.. guller met guldens

Op VéGé-artikelen steeds
10 0/0 kort. in geldzegels

N.V. Aanneming-Mij. vh.
H. W. TE PAS

Enschede

Burgerlijke en Utiliteitsbouw
Gewapend Betonbouw
Grond- Water- en Wegenbouw

NIEUW:

Heerlijk
frisse

**Magere Vruchten-
Yoghurt** (aardbeiensmaak)
58 ct per halve liter

De melkman van de H.C.M. heeft het.

TIENDE JAARGANG TWENTSE
POST [TIEN JAAR DOKUMEN-
TATIE OVER TWENTELAND].

VOLKSWAGEN

Onderhoud · Service · Verkoop

AUTO-
BEDRIJF

HUISKES NV

Deldenstr. 134

Hengelo

C.L.V. LANDBOUWERSBELANG

Haaksbergen

C.L.O.-mengvoeders

Ruwvoeders

Brandstoffen

Coop. Landbouwvereniging
West-Twente

vestiging **GOOR**

Mengvoeders onder C.L.O.-
contrôle, Meststoffen, Brand-
stoffen, Bestrijdingsmiddelen,
Kruidenierswaren, Landbouw-
werkzaamheden enz.

RADIO EN TELEVISIE

Blaupunkt - Philips - Erres

Radio Redemeijer

(OOK VOOR KLEUREN-TV)

Emmastraat 10, Hengelo

ADVERTEREN IS ETALEREN

Schoenen en reparaties Marktstraat 19
Hengelo

SJOERD van der LAAN